

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Томілінські читання

Матеріали VII науково-практичної конференції
з міжнародною участю

м. Харків, 30 жовтня 2024 року

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Томілінські читання

*Матеріали VII науково-практичної конференції
з міжнародною участю*

м. Харків, 30 жовтня 2024 року

Харків
ХНМУ
2024

УДК 614(477)(082)
Г 87

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 15 від 28.11.2024 р.

Редакційна колегія: В. В. М'ясоєдов, В. А. Огнев,
К. М. Сокол, О. А. Мельниченко,
В. Г. Нестеренко, А. А. Подпрядова

Г87 **Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення «Томілінські читання»:** матеріали VII наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Харків, 30 жовтня 2024 р.) / Ред. кол.: В. В. М'ясоєдов, В. А. Огнев, К. М. Сокол та ін. Харків, ХНМУ, 2024. 244 с.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14194418>

УДК 614(477)(082)

© Харківський національний
медичний університет, 2024
© В.В. М'ясоєдов, В.А. Огнев,
К.М. Сокол та ін., 2024

ЗМІСТ

Секція 1. ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ

Капустник В.А., М'ясоєдов В.В., Огнєв В.А., Подпрядова А.А. Проблема соціальної нерівності у сучасному світі та концептуальні принципи справедливості щодо здоров'я населення	11
Лещина І.В., Мякина О.В., Мартиненко Н.М. Біженці з українських земель як демографічний збій і суспільне явище (1914–2024).....	15
Григоров М.М., Григоров С.М., Григорова А.О., Григоров М.С. Анатолій Якович Циганенко – мікробіолог, наставник, керівник (до 95-річчя від дня народження).....	22
Томілін В.Г. Харківський національний медичний університет. До 45-річчя створення кафедри ортопедичної стоматології. Від джерел створення.....	25
Васильєв К.К. Професор Лев Миколайович Карпов (1926–2016) як історик медицини.....	29
Зайцев В.В., Кисленко Д.М. Творці кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Дніпровського державного медичного університету: учора, сьогодні, завтра	32
Мякина О.В. Друге творче покликання або штрих до портрета академіка (до 100-річчя від дня народження В.Г. Бочорішвілі)	35
Васильєв Ю.К. Матеріали до біографії професора-гігієніста Якова Борисовича Резника (1902–1979).....	38
Мякина О.В., Шевченко О.М., Сокол К.М., Ващук М.А., Шевченко О.О. В.В. Фролькіс: тернистий шлях фізіолога і наукова спадщина (до 100-річчя від дня народження академіка)	39
Робак І.Ю., Демочко Г.Л. Володимир Фавр як викладач фабричної гігієни в Харківському технологічному інституті (до 150-річного ювілею вченого)	44
Виноградова О.Ю., Ушакова М.А., Галича М.С. Внесок В.В. Фавра у дослідження малярії	46
Sukhonosov R.O., Ushakova M.A., Halycha M.S. The Life Path of V. P. Vorobiov through the Lens of Time (Dedicated to the 220 th Anniversary of the Department of Human Anatomy).....	48

Секція 2.
ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Огнєв В.А., Усенко С.Г., Машевич А.М. Аналіз показників онкологічних захворювань в Одеському регіоні за останні п'ять років	51
Юрко К.В., Соломенник Г.О., Могиленець О.І. Мультирезистентний туберкульоз як виклик системі охорони здоров'я: сучасний погляд на профілактичну стратегію.....	52
Кривенко О.І., Капустник В.В. Медична та лікарська таємниці: історико-правове розмежування.....	55
Сердюк О.І., Просоленко Н.В., Крупеня В.І. Реабілітаційна допомога: виклики та відповідь на формування кризи.....	57
Журавель Я.В. Вплив воєнного стану на демографічну ситуацію в Україні	59
Дяченко В.С., Дяченко Н.П., Чулей С.В. Особливості менеджменту у сфері охорони здоров'я в умовах сучасних викликів	61
Kriachkova L.V., Semenov V.V., Korobko M.Y. Stakeholder mapping for determining the strategy of working with interested groups in the Public Health system	63
Orel O.V., Yaremenko A.V. Organization of psychological support for pregnant women in the Conditions of the military state: integration into the health care system	64

Секція 3.
РОЗБУДОВА СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Карамішев Д.В., Гордієнко Л.П., Замчій С.В. Формування стійкості системи громадського здоров'я з урахуванням Глобального індексу безпеки здоров'я	67
Завгородній І.В., Лисак М.С., Парамонова А.О. Ментальне здоров'я вихователів закладів дошкільної освіти: ключова складова громадського здоров'я.....	69
Бурдюг В.С., Огнєв В.А. Роль недержавних організацій у розвитку громадського здоров'я та зміцнення здоров'я українців.....	70
Бережна А.В., Чумаченко Т.О. Перспективні напрямки епідеміологічного нагляду в Україні та можливості їхньої реалізації	73

Хижняк В.В. Розвиток громадського здоров'я шляхом впровадження в медичну освіту основ міжнародного гуманітарного права.....	76
Приходько Н.І. Роль профілактичної медицини в системі громадського здоров'я.....	78
Денисюк Л.І., Поветкіна Т.М. Реалізація принципів діяльності сфери громадського здоров'я з позицій потреби збереження зору з дитинства.....	80
Пилипчук В.Л., Черешнюк Г.С., Герасимюк К.Х., Жарлінська Р.Г. Історичні витоки та сучасні демократичні засади співпраці медичної спільноти та громадськості у вирішенні актуальних завдань громадського здоров'я та якості медичної допомоги.....	82
Рязанова О.А. Здорова стопа в подології. Роль подолога в громадському здоров'ї.....	86
Астапова Я.В. Питання ментального здоров'я у сфері реабілітації та громадського здоров'я.....	87

Секція 4.

ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА, СУЧАСНА ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ТА БІОЛОГІЧНА СТАТИСТИКА

Медведовська Н.В., Слабкий Г.О., Миронюк І.С., Білак-Лук'яничук В.Й., Дідок Л.В. Щодо впровадження епідеміологічного паспорту сім'ї.....	91
Медведовська Н.В., Слабкий Г.О., Рожкова І.В., Лопіт В.В. До питання вакцинації населення України під час війни проти російської воєнної агресії	92
Сокол К.М., Подрігало Л.В., Подрігало О.О. Застосування скринінг-тестів в моніторингу стану спортсменів та фізкультурників.....	93
Мазур Є.В., Короп О.А. Епідеміологічні особливості очного травматизму серед населення Закарпатської області	95
Лісова Є.М., Александрова К.В., Подпрядова А.А. Роль скринінгу PRISCA в ранній діагностиці преекламсії та покращення якості надання медичної допомоги	97
Міщенко М.М., Вакуленко А.І., Міщенко О.М. Медико-епідеміологічні особливості інсультної патології.....	99
Цукор Н.Г. Аналіз стану імунпрофілактики у Харківській області за 7 місяців 2024 року	101

Ревть Н.Ф. Медико-соціальні особливості охоплення щепленням ромського населення на регіональному рівні.....	102
Pomohaibo K.G., Amrit Kaur Application of variance analysis to study the relationships between various factors and phenomena.....	104
Mishchenko M.M., Mishchenko O.M. Medical and social significance of non-epidemic infectious diseases	105
Yaremenko A.V., Orel O.V. Efficiency of vaccination programs in reducing the incidence of infectious diseases.....	107
Yaremenko A.V., Orel O. V. The role of information technologies in monitoring the epidemiological situation in the country	109

Секція 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Короп О.А., Мазур Є.В. Сучасні аспекти нормативно-правового забезпечення спеціалізованої медичної допомоги хворим з травматичними ушкодженнями ока	111
Карпенко К.І. Гендерна рівність та доступ до медичних послуг: екофеміністичний контекст	114
Іващенко Р.О., Огнєв В.А., Нестеренко В.Г. Наслідки вигорання: вплив на практичну діяльність	117
Огнєв В.А., Усенко С.Г., Машевич А.М. Аналіз показників знань працівників Одеського регіонального клінічного протипухлинного центру щодо вірусу папіломи людини та ставлення до вакцинації	120
Сімонян Л.С., Огнєв В.А. Аналіз коефіцієнтів ліквідності на противірусні лікарські засоби, які застосовуються при лікуванні грипу.....	123
Вербицька Я.М., Нестеренко В.Г. Актуальні питання catch-up кампанії з вакцинації проти кору, епідемічного паротиту та краснухи дитячого населення 2023 року	125
Клименко І.А., Орлова Н.М., Сироцинська Л.М. Досвід організації мультидисциплінарних команд для надання хірургічної допомоги хворим із патологією щитоподібної залози	128
Усенко С.Г., Приймак Д.В. Застосування телемедицини в медичних закладах України: актуальність і проблематика	131

Парамонова А.О., Стукалкіна Д.С., Літовченко О.Л., Завгородня Н.І.	
Покращення психічного благополуччя нації за допомогою штучного інтелекту	133
Помогайбо К.Г., Бесєдіна І.І.	
Основні заходи з оздоровлення та лікування шлунково-кишкового тракту та органів травлення.....	136
Літвінова В.О., Трегуб П.О.	
Резистентність до антибіотиків, як глобальна загроза людству	137
Грищенко Т.В., Міщенко М.М.	
Використання апаратних систем і засобів у косметології	139
Штикер А.С., Комарчук В.В.	
Переваги і недоліки лапароскопічної хірургії у порівнянні з традиційним відкритим методом.....	142
Акопян А.А.	
Смертність засуджених в державних установах виконання покарань	143
Vasheva A.O., Vashev O.E.	
Organization of geriatric care in developed countries of the world: experience and features	146
Dihitiar A.E., Yaremenko A.V.	
Digitalization of medicine: implementation of electronic medical records	149

**Секція 6.
МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ
ДЕТЕРМІНАНТИ ЗДОРОВ'Я,
ПРОФІЛАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ**

Щербань М.Г., Мельник О.Г., Резуненко Ю.К., Безродна А.І.	
Розробка та впровадження в практику актуальної профілактичної стратегії для ветеранів та людей похилого віку з проблеми збереження ними власного здоров'я.....	152
Черненко В.В., Огнєв В.А.	
Гігієнічні вимоги до якості води при централізованому і децентралізованому господарсько-питному водопостачанні	155
Бурдюг В.С., Огнєв В.А.	
Державний контроль у сфері захисту здоров'я та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення.....	157
Каук О.І., Крупеня В.І.	
Прояви дефіциту вітаміну D серед осіб похилого та старечого віку	159
Усенко С.Г., Ковальчук С.В., Тімченко К.С.	
Вплив змін клімату та стану якості повітря у період повномасштабного вторгнення на поширеність алергічних захворювань у населення	161

Головня Н.Ю., Грищук С.М. Аналіз чинників, що впливають на тривалість життя населення України	163
Лісова Є.М., Александрова К.В., Сокол К.М., Подпрядова А.А. Детермінанти здоров'я та їхній вплив на розвиток гіпертензивних розладів під час вагітності	166
Макарук Ю.Г., Трегуб П.О. Медико-соціальні особливості косметологічних процедур у формуванні самооцінки та психологічного благополуччя осіб молодого віку	168
Сіренко П.О., Жіденс Я. Вплив детермінантів рухової активності на здоров'я індивідууму	170
Шуть Є.Р., Богачова О.С. Аналіз рівня фізичної активності студентської молоді та розробка рекомендацій щодо її оптимізації в умовах воєнного стану	173
Кивлюк О.В., Орлова А.Є., Григоров М.М., Нестеренко В.Г. Проблеми залежності у сучасному суспільстві	176
Orel O.V., Yaremenko A.V. The influence of the measles on the course of pregnancy and the development of the fetal	180
Orel O.V., Yaremenko A.V. Psychosocial factors influencing vaccination decisions among pregnant women	182
Hordiienko V.V., Orel O.V. Problems of social welfare in the conditions of martial law	183
Yaremenko A.V., Orel O.V. The influence of socio-economic factors on the health state of the population of Ukraine	185

Секція 7.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Мельниченко О.А., Шапкін А.С., Рисована Л.М., Мужецька А.Ю. Популяризація серед студентів-медиків освітньої програми за спеціальністю Д4 «Публічне управління та адміністрування»	187
Гой Н.В., Пилипів М.С. Теоретичні засади публічного управління персоналом у закладах охорони здоров'я	188
Мельниченко О.А., Макарова В.І. Розвиток спроможності менеджерів закладів охорони здоров'я належно реагувати на виклики сьогодення – актуальна вимога для вітчизняної медичної освіти	190

Кравченко М.В. Особливості публічної політики щодо осіб з інвалідністю в умовах сучасних викликів	191
Брехлічук П.П. Організаційні аспекти медико-правового супроводу судово-стоматологічної експертизи	194
Хижняк Л.М. Самозбережувальна поведінка і громадське здоров'я у контексті тайм-менеджменту	197
Ленська О.В., Грач О.О., Власов А.В. Стратегії розвитку та вдосконалення фінансування системи охорони здоров'я в Україні	200
Стоян А.О., Мельниченко О.А. Переваги та недоліки запровадження цифрового управління у сфері охорони здоров'я України	202
Дворницька М.Р. Інструменти публічного управління розвитком комунальних некомерційних підприємств сфери охорони здоров'я	204
Секція 8. МЕДИЧНА ОСВІТА, НАУКА ТА ПРАКТИКА	
Лехан В.М., Крячкова Л.В., Заярський М.І. Проектний підхід в підготовці магістрів громадського здоров'я	208
Корнейко І.В., Петрова О.Б., Овсяннікова Г.В. Оптимізація формування навичок ораторського мовлення у викладанні ОК «Ділова іноземна мова»	209
Сердюк О.І., Просоленко Н.В., Парфьонова І.І. Нові стандарти післядипломної освіти лікарів в Україні	212
Литвиненко М.І., Нестеренко В.Г., Лещина І.В., Марченко І.А., Григорук В.В., Рисована Л.М. Підготовка фахівців з ОПП «Протезування-ортезування» другого (магістерського) рівня в системі громадського здоров'я	213
Некрасова Н.О. Доцільність впровадження досвіду західних партнерів з приводу психотерапевтичних підходів в систему охорони ментального здоров'я населення	213
Chornenka Z.A. Motivation of medical students to study in higher education	215

Секція 9.
СТУДЕНТСЬКА НАУКА

Паненко М.В., Бездітко Т.В. Біоетичні аспекти пересадки гемопоетичних стовбурових клітин	217
Присяжнюк В.С., Дика Б.М. Прояви панічних атак у здобувачів освіти	218
Боровець О.Р., Ганич О.Т. Скринінг рівня стресу у пацієнтів з хронічним вірусним гепатитом В	219
Удовиченко А.О., Кушнарєнко С.І., Козирєв С.Д., Трегуб П.О. Обізнаність молоді щодо розвитку емфізєми легень внаслідок паління	221
Морока Р.К., Кропівний М.В., Кайнара В.М., Трегуб П.О. Використання АІ в житті студентів та покращення праці за допомогою АІ в сфері охорони здоров'я	223
Григорян Н.А., Орєл О.В. Вплив соціальної ізоляції на психічне здоров'я: аналіз наслідків пандемії COVID-19 та військового вторгнення в Україну	224
Лєвченко Є.Д., Дєнісенко К.О., Трегуб П.О. Рівень обізнаності молоді в питанні виявлення перших ознак інсульту	226
Orel O.V., Svyryd A.S. The role of nutrition in the prevention of nob-infectious diseases	229
Aksyonova A.S., Kryvonohykh K.R., Yaremenko A.V. The role of the medical information system and electronic resources in improving the provision of medical aid	231
Pomohaibo K.G., Amrit Kaur Main directions of telemedicine in Healthcare modern practice	233
Lutsenko I.V., Yurova A.A., Yaremenko A.V. Telemedicine in the conditions of wartime	235
Orel O.V., Starkova V.D. Social determinants of mental health of students of higher educational institutions	238
Shatalova V.B., Orel O.V., Yaremenko A.V. Vaccination of pregnant women: study of awareness and fear among students	240
Mukhachova V.D., Popovych I.V., Yaremenko A.V. The role of health insurance in ensuring access to health care	242

ВИКОРИСТАННЯ АІ В ЖИТТІ СТУДЕНТІВ ТА ПОКРАЩЕННЯ ПРАЦІ ЗА ДОПОМОГОЮ АІ В СФЕРАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Морока Р.К., Кропівний М.В., Кайнара В.М., Трегуб П.О.
Харківський національний медичний університет, м. Харків

Вступ. За останні пару десятиліть штучний інтелект (ШІ) набув великої популярності у світі в усіх сферах життя. Зазвичай ШІ використовують як комп'ютер для моделювання різноманітних задач та побудови інтелектуальної поведінки для їх вирішення без втручання людини. За останній час спектр можливостей цієї техніки набув нових аспектів і форм з отриманням здатності генерувати самостійні візуальні елементи, картини і зображення, а також підтримувати діалог із людьми, використовуючи при цьому доступ до всесвітньої мережі. Але потрібно пам'ятати, що розробка відповідного машинного навчання у сфері охорони здоров'я має великий ризик спотворити надання медичної допомоги без правильного налаштування причинно-наслідкових структур в даних алгоритмів штучного інтелекту.

Мета дослідження. Вивчення особливостей використання штучного інтелекту в сферах праці студентів та охорони здоров'я, посилаючись на бази даних найсучасніших наукових досліджень на відповідну тему.

Матеріали та методи. На основі літературних джерел та з використанням статистичного і теоретичного методів було розглянуто роль штучного інтелекту у житті студентів та фахівців медицини.

Результати та обговорення. Вважається, що термін «штучний інтелект» народився у 1956 році при описі створення інтелектуальних машин, роботів, з метою примусової праці. В медичній галузі вони використовуються серед таких спеціальностей, як робототехніка, медична статистика, медична діагностика та біологія людини [1].

Серед цих сфер медицини у штучного інтелекту виділяють дві основні гілки його використання: віртуальну та фізичну [1]. Віртуальний сектор роботи ШІ представлений управлінням та обробкою величезних баз даних та медичних записів в електронному вигляді під час прийняття рішень лікарем щодо лікування. Фізичний фах натомість представлений експлуатацією машинного обладнання та роботизованої техніки для виконання різноманітних маніпуляцій. Так наразі вже існують всім відомі численні машини, що використовуються при виконанні хірургічних операцій. Новітньою є технологія нанороботів з метою системи доставки ліків до тіла людини.

Віртуальна галузь роботи ШІ має великий потенціал у проведенні клінічних досліджень, що важливо як для лікарів, так і для студентів у період дистанційного навчання. Машинне навчання має властивість спрощувати та прискорювати клінічні випробування за рахунок ефективнішого залучення та підбору учасників дослідження та більш комплексного аналізу даних [2].

Також серед новітніх технологій штучного інтелекту треба виокремити чат-ботів, які використовуються зараз майже скрізь. Наприклад ChatGPT, що у 2022 році продемонстрував новий спосіб взаємодії машин, керованих ШІ з людьми. У поточній перспективі інтеграція таких технологій може допомогти із проблемою укладання та сортування медичної документації та в питанні

диференційної діагностики. Штучний інтелект здатний читати різні матеріали клінічних досліджень, брати участь у їх обговоренні, підсумовувати зміст та надавати відповідний технічний аналіз прочитаного, оцінювати прочитану роботу та ставити дослідницькі питання [3]. Але наразі не існує гарантій в достовірності штучного інтелекту та компетентності використання ним відповідних фактів для постановки правильного діагнозу в індивідуальних випадках. Тому такі чат-боти можуть бути використані в цілях медичної консультації, але при цьому необхідно, щоб надана штучним інтелектом інформація була перевірена клініцистом із відповідною компетенцією.

Висновки. Отже, запровадження машинного навчання та штучного інтелекту допоможе медичним працівникам покращити якість наданої медичної допомоги. Водночас розробка та удосконалення цих технологій виключає можливість заміни людей на машинізовану техніку, адже машинне навчання дозволяє лікарям краще виконувати свою роботу та розвантажує їх у виконанні інших обов'язків, залишаючи вільний час та можливості на спілкування із пацієнтом, через що і цінується медицина як професія. У майбутній перспективі передбачається удосконалення та розвиток ШІ із подальшою адаптацією відповідних технологій, а також їх користувачів. Тому штучний інтелект, як і будь який інструмент, якщо він використовуватиметься у надійних руках та з відповідною обережністю, зможе допомогти працівникам медичної сфери у наданні своїх послуг.

Література:

1. Pavel Hamet et al. Artificial intelligence in medicine. *Metabolism – Clinical and Experimental*. 2017. Volume 69. S36–S40
2. Charlotte J. Haug. Artificial Intelligence and Machine Learning in Clinical Medicine. *The New England journal of medicine*. 2023. vol. 388. S 1201–1208
3. Peter Lee. Benefits, Limits, and Risks of GPT-4 as an AI Chatbot for Medicine. *The New England journal of medicine*. 2023. Volume 388. S. 1233–1239

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я: АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНІ

Григорян Н.А., Орел О.В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Останні роки стали безпрецедентним періодом викликів для українського суспільства та світу загалом. Два масштабні події – глобальна пандемія COVID-19 та повномасштабне військове вторгнення в Україну – кардинально змінили звичний уклад життя мільйонів людей, який призвів до тривалих періодів соціальної ізоляції. Пандемія COVID-19, що розпочалася у 2019-2020 роках, змусила суспільство адаптуватися до нових реалій: карантинних обмежень, дистанційної роботи та навчання, мінімізації соціальних контактів. Ці заходи, хоч і необхідні для стримування поширення вірусу, створили безпрецедентну ситуацію масової соціальної ізоляції. Ситуація ускладнилася з початком повномасштабного військового вторгнення в Україну, яке не лише продовжило, але й посилює проблему соціальної ізоляції для